

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observ. in Cap. XIV. circa Probationem per testes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

laboret, quæ non nisi per Testes probari queant: tunc enim hæc probatio admitti debet adversus Actum. Probatio per Instrumenta necessaria non est, nisi quando eam requirit Lex: probatio testimonialis sufficit quoties non reprobat.

GONZALEZ contendit idcirco Titulum de Testib. antè Titulum de Fide Instrum. & immediatè post Titulum de Probat. collocatum fuisse, quòd Compilatores Textuum Juris & Pontifices aut Principes, qui Compilationibus auctoritatem dedere, arbitrati sunt, probationem testimonialiam efficaciorè esse probatione per Instrumenta. Peccat hæc consequentia; nam hæc auctoritas Tituli de Testib. provenire potest ex eo, quòd probatio testimonialis communior sit probatione per Instrumenta, cum innumera sint facta, quæ scriptis non mandentur, in quibus proinde probatio testimonialis necessaria est, & probatio per Instrumenta impossibilis. Præterea, probatio testimonialis locum habet in Instrumentis: quippe quæ continent testimonium voluntatis Partium, & Depositionem Testium, qui illud subscribunt, & Persona publicæ, quæ Instrumentum conficit. Idcirco idem Autor in Cap. 10. de Fide Instrum. consultò discutiens questionem, an probatio per Instrumenta vincat probationem testimonialiam, asserit vincere, si Instrumentum sit Publicum, à viro non suspecto profectum, & formâ legitimâ donatum n. 14. usque ad finem.

Regula contenta Cap. 14. ejusd. Tit. ad rem etiam facit. Dicitur in Capite, Cautionem, cujus causa non exprimitur, esse nullam; sed expressa causa valere, donec falsitas causæ probata fuerit. Cap. 4. de Solution. hic etiam applicari potest, posito quòd ex scripto appareat, pecuniam acceptam fuisse, & is, qui solvit, probet, se illam non debuisse, aut is, qui negat, sibi solutam fuisse, probet, eam sibi debere; nam, primo Casu, admittitur probatio adversus Confessionem debiti, quam fecit is, qui pecuniam accepit, ad probandam solutionem sibi factam contra denegationem numerationis pecuniæ ab illo factam. Vide GONZALEM in Cap. istud. n. 8.

OBSERVATIONES in CAP. XIV. circa Probationem per TESTES.

Hic Autor magis diffusus est, quam circa aliam quamcumque probationem. Id postulavit amplissima copia Textuum de hac loquentium, quæ superat numerum collectivè sumptum eorum, qui de cæteris probationibus tam ingenere, quam in specie, agunt. Exorditur à productione & discussione Testium, undè transit ad coactionem, breviterque delibatis adjunctis & consecutionibus productionis, & discussionis, prolixè disserit de Reprobationibus adversus Testes, quarum refert LVIII. cum quibusdam Replicationibus. Omnes Exceptiones Regule I. reducuntur ad Impedimenta legitima. Itaque eos Autor Regule conjungere potuisset, dicendo, Testes edendos esse coram Judice, & ab eo discutendos nisi legitimo Impedimento distineantur; tàm observando continuâ serie, quanam illa sint Impedimenta, nempe, distantia Locorum, morbus, senectus, infirmitas, aut paupertas Testium, qualitas Personæ sumpta vel è sexu, vel è statu, vel ex dignitate.

Textus, qui Clericos, & speciatim Episcopum, liberat à necessitate sistendi se apud Judicem Sæcularem, ad deponendum, suppositivus est. Quod dicit de Muliere, non ubique admittitur, nisi Dignitas ejus aut Claufura exigat, ut illa domi examinetur. Loquendo Reg. II. de Commissariis ad audiendas Causas, distinguere debuisse Casum, quo hi sunt in districtu Judicis, ab eo, quo extrâ districtum ipsius commorantur: nam, in hoc, Juxta Locum delegandus est; in illo autem, delegari potest quisquis ad id munus

Tom. I.

idoneus est. De illo Casu intelligendum est Cap. 8. de Testib. & attestat.

Exceptiones hujus Regule non obtinent in Judiciis Criminalibus, in quibus Testium cum Reo collatio, quæ apud Gallos dicitur *Confrontation*, necessaria est: idem est de Reg. II. quæ pertinet ad Commissarios, ad receptionem & discussionem Testium, vid. GONZALEM in Cap. VIII. REGULA III. & IV. Spectant tempus, quò Testes produci nequeunt: nempe 1. antè litem Contestationem. 2. Post Publicationem, Depositionem. Utraque plures habet Exceptiones, quæ ad unicam aut duas reducuntur, si considerantur, quoad causam ipsarum Exceptiones Primæ reducuntur ad Casus periculi, ne post litem contestationem Testes audiri nequeant, & Casus, in quibus necessaria non est contestatio, quia Causæ de plano judicandæ sunt. Exceptiones Regule II. rediguntur ad Casus, in quibus depositiones ritè receptæ non fuerunt, aut non satis sufficienter discussæ, & eos, in quibus agitur de aliis negotiis. REGULA V. ferens, audiendos non esse Testes nisi jejunos, extenditur ad Judices, qui jejuni quoque esse debebant; verum ea exolevit.

REGULA VI. VII. VIII. indicant solum Textus, qui loquuntur de injustâ Testium citatione, de exhibitione Testium citatorum, & de penis eorum, qui depositionem, aut discussionem Testium impediunt. Satius fuisset illorum summam dare, nempe Testes vocandi non sunt, nisi cum status Causæ id postulat; providendum est, ut eorum sumptus in itinere, mansione, & reditu, suppeditentur; & excommunicandi sunt Laici, suspendendi autem Clerici, etiam si sint Episcopi Cap. 11. de Rescript. in 6. §. ult. Cap. 37. & 43. de Testib. sub finem. Hanc circa rem Reî Exceptiones XIV. Regule IX. quæ pertinet ad coactionem Testium, rediguntur ad Casus, in quibus excusatur quis à deponendo omnino, vel à deponendo apud Judicem Sæcularem. Decima tertia spectans Judicia Criminalia, falsa est, ut probatum fuit in *Traçatu de Monitoriis*, proinde, quinque Replicationes, quas hic Autor, velut restrictiones hujus Exceptionis asserit, in Regula includuntur, bonum publicum illud sic exigit. Decima Quarta Expositione indiget: falsum est, Cognatos compelli posse ad deponendum adversus Cognatos, in Casibus, in quibus per Leges dispensantur; possunt in Casu, quo Leges ad id eos obligant. Personæ, quas Leges, in quibusdam negotiis, à depositione dispensant, ad eam tenentur, cum sine ipsâ veritas detegi nequit. Idcirco, Canones, qui dispensant Episcopos, atque etiam Clericos à deponendo coram Judice Sæculari, abrogati sunt in multis Regionibus. Canones Regule X. sunt fundamentum usus Monitoriorum: Canones laudati in Exceptione Reg. XI. qui dispensant Episcopum à præstando Juramento in Casu depositionis, abrogati sunt. Reg. XVI. quæ vetat, adhiberi fidem depositioni Personarum vilium atque abjectarum, si absque gehennâ deposuerint, antiquata est; Leges & Canones ejusmodi prohibitionem ferentes exolevere.

Quod dicit de prohibitionem admittendi plures quam Tres editiones Testium, nisi Producens in Quarta asserat cum jurejurando, Testium productorum se notitiam antehac non habuisse, aut ipsos prius edere legitime impeditum se fuisse, expositione indiget, quæ reperitur apud GONZALEM in Cap. 15. de Test. & Attest.

Regule circa consecutiones discussionis Testium, indicant solum Textus de Argumento loquentes. In Regulis VIII. circa reprobationem Testium, nullum servat ordinem, multasque iterationes inutiles fecit; quæcumque enim desumuntur ex eo, quòd Testes non habeant qualitates requisitas, uno verbo comprehendi poterant, dicendo, quemlibet Testem illarum aliqua carentem esse reprobabilem, & quoad illarum enumerationem, ad superiora remittendum

Bb 2

erat

erat. Quoad ordinem, reprobationes in plures Classes dividendæ erant, quibus singulæ pro affinitate suâ subjectæ forent. Prima Classis eas contineret, quæ à testimonio prorsus excludunt, v. gr. infamiam, crimina atrocia, damnationem propter alia, Excommunicationem. Alia Classis, Reprobationes excludentes à depositione erga certas personas, v. gr. inimicitias, famulitium, servitutem, liberti conditionem, consanguinitatem: alia, eas, quæ Testem suspectum faciunt, v. gr. si ipsius in negotio interfit, sive quia Socius est, sive quia partes adversarii suscepit, ut Advocatus; si negotium simile habeat, vel si deponere nequeat, nisi suspicionem incurrat, ut Judex: Alia, personas, quarum testimonium admittitur in quibusdam Judiciis, in aliis reprobat: Sic admittuntur Cognati, si de Impedimento consanguinitatis agatur; mulieres in Judiciis Civili, secus in Extraordinario.

Quod dicit passim, quasdam Reprobationes in quibusdam casibus esse legitimas, in aliis inanes, idque à Judicis Decisione pendere, in fronte, aut in calce disputationis hujus erat collocandum.

Circà hanc rem laudat multos Canones abrogatos: tales sunt 1. Ii, qui Laicos excludunt à depositione contra Clericos. 2. Ii, qui jubent, ut unico testimonio stetur, cum à quibusdam personis, Episcopo vel Pontifice profectum est. 3. Ii, qui Monachorum testimonium reprobat adversus Clericos.

Non semel asserit, neminem posse reprobare testimonium eius, cujus depositione in aliquo negotio usus sit; nec excipit casum, quo in intervallo reprobabilis ille factus est. Monere debuisse, causas plerasque, quæ Accusatorem inadmissibilem, & Judicem recusabilem faciunt, Testem quoque reprobabilem facere, & proinde remittere ad Tractatum præcedentem in illis causis, ubi dixit de Accusatore & Judice. Multæ sunt similitudines & differentie inter probationem testimoniale, & probationem instrumentalem; ambæ mutuo conferendæ erant, ad notanda earum communia, vel peculiariora attributa. Hoc executi sumus in nostro Opere. Præcipua Capita sunt, falsitatem, suspicionem falsitatis, contradictionem, contrarietatem, corruptionem, suppressionem iniquam, in utraque probatione locum habere: vitia hæc proponi possunt in quocumque statu Cause, & in qualibet Instantia: scriptum per scriptum refellitur; sicut Testis per Testem: si nova Instrumenta detegantur, aut amissa, vel detecta recuperentur, ea possunt adhiberi, etiam post Judicium: idem est de Testibus recens advenientibus, & de iis, qui cogniti vel detecti fuere post litem, modò probentur hæc circumstantiæ. Probitas constans, aut præsumpta Testis, fidem ejus testimonio tribuit; similis probitas Præpositorum ad describendos Actus publicos, Instrumentis pondus adjicit: utraque probatio à Principe & à Solemnitatibus ab ipso institutis, auctoritatem accipit.

Unicum Instrumentum sufficit. Duo saltem requiruntur Testes. Retractioni obnoxia est depositio, non item Enunciatio Instrumenti. Depositio obscura ab ipso Teste est enucleanda; obscuritas Instrumenti in præjudicium loquentis accipitur, *contra eum, qui potuit legem apertius dicere, interpretatio est facienda.*

OBSERVATIONES circà CAP. XV. de CONFessione JUDICIARIA.

Cum Secundus hujus Operis Liber ad Judicia Civilia seu Privata pertineat, hic solum agi debet de Confessione, quoad negotium Civile. Nihilominus tres novissimæ Exceptiones *Regula I.* nempe 6. 7. 8. loquuntur de Confessione in Re Criminali.

Quinque Priores Exceptiones sub unicâ *Regulâ* collocare potuisset, ac debuisset, dicendo, eum, qui confitetur apud Judicem competentem, pro judicato haberi, si Confessio spontanea, sine errore facti constans, absoluta sit, & restitutioni in integrum non sit locus. Sic continuo cernerentur, tum effectus Confessionis Judiciaræ, tum conditiones requisitæ, ut ipsum sortiatur.

Regula II. est consecutio 1. nam si Reus confessus, pro judicato habetur, oportet, ut is, qui ritè interrogatus, silet, cogatur ad solvendum, quia silentium hac in re Confessione æquivaleret, juxta regulam, *Qui tacet consentire videtur*, intelligendam de eo, qui non responderet, etsi teneatur ad respondendum. *Exceptio I.* subauditur in *Regulâ*, nam Reus absens, etiam contumax, ritè interrogari nequit.

De materia Exceptionis I. locuti sumus, ubi de probatione negationis: quod enim diximus de negatione merâ, sive eâ, quæ nullam affirmationem continet, ideòque probari nequit, argumento affine est; nam positio negativa, ad quam Reus interrogatus tenetur respondere, ex iis est, quæ probationem directam non suscipiunt, quapropter ad Confessionem Rei recurritur.

Notandum est in *Regulâ III.* responsonem obscuram, & respondendi recusationem idem esse, & proinde pro judicato haberi, non solum eum, qui confitetur, sed etiam eos, qui vel silent, vel obscure loquuntur.

Observatum est supra, circà divisionem hujus Operis, Autorem invertisse ordinem *TITULI de confessis*, hunc postponendo *TITULI de Probat. de Testib. de Fide Instrum.* quos præcedit in Corpore Juris. Momentum videtur fuisse, quòd Confessio sit probatio necessaria Actori, qui Actionem aliter tueri nequit, *Decretalium* autem Compilatores hunc Titulum *Titulo de Probationibus* præposuerunt, quia, confitente Reo, Actor probatione non indiget.

Cum Autor omiserit majorem partem eorum, quæ pertinent ad Confessionem in Judiciis Criminali, necessarium videtur, ut istas Omissiones suppleamus, adjiciendo nimirum 1. Reum, qui crimen confessus est, interrogandum non esse circà Confessios, qui si editi fuerint, ob id tantum castigandi non sunt, nisi agatur de Crimine læsæ Majestatis, aut aliis flagitiis atrocibus in Jure expressis *Cap. I. de confessis*, & apud GONZALEM in *illud*, qui notat, ubique contrarium observari. 2. Si quis scelus incidenter in Instantiâ confiteatur, pœnâ ordinariâ non est afficiendus, nisi in subsequente Inquisitione convincatur *Cap. 2. ibid.* 3. Si Reus crimen, post Inquisitionem juridicam in ipsum factam, confiteatur, suam Confessionem impugnare non potest, idcirco quòd antè inquisitionem diffamatus non erat, vel quòd Delegatus ipsi non communicavit Capita, de quibus in ipsum inquirendum erat. *Cap. 1. de Accusat. in 6. 4.* Confessio per gehennam extorta, vim probationis habet in Judiciis Capitali, undè fit, ut Canones Reos ad eliciendam Confessionem criminis torqueri probent. *Cap. 6. de Reg. Jur.* juncta vulgari Canonistarum interpretatione. Vid. præ cæteris *T. m. bur. de Jure Abbasum Tom. III. Quest. 10. de Praxi Criminali*, ubi de gehennâ præfata disserit; FAGNAN. in *Cap. 1. de Relig. & venier.* qui per occasionem solum de illâ loquitur, eamque probans, dicit, Confessionem sic extortam pro merâ veritate haberi. n. 46.

OBSERVATIONES in CAP. XVI. de JURE JURANDO

De probatione per Præsumptionem agendum fuisse, priusquam Juramentum tractaretur; ordo Collectionis *Decretalium* id requirebat: sed cum Autor,

dispu-